1870

Η

ΕΓΚΑΙΝΙΑΣΙΣ ΤΗΣ Β΄ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ

Τῇ 1 Νοεμβρίου 1870

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ

σταλὲν σήμερον, 2 Νοεμβρίου, πρὸς τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς Κύριον Δ. Χρηστίδην

Κύριε Ἀντιπρόεδρε!

Μετὰ χαρᾶς σπεύδω νὰ ἐκφράσω πρὸς ὑμᾶς καὶ δι' ὑμῶν πρὸς τὰ ἄλλα μέλη τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν ἐμοῦ τε καὶ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ διεξαγωγῇ τῶν σπουδαίων καὶ δυσχερῶν ἐργασιῶν, ὅσαι ἀπητοῦντο πρὸς καταρτισμὸν τῆς ἐκθέσεως κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην τῶν Ὀλυμπίων περίοδον.

Εὐάρεστον ἀληθῶς καὶ συγκινητικὸν ἀπέβη πρὸς ἐμὲ τὸ θέαμα τῶν πανταχόθεν τοῦ Κράτους συνειλεγμένων προϊόντων τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, ἅτινα πολλῷ πλειότερα καὶ ποικιλώτερα καὶ τελειότερα κατὰ ταύτην ἢ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον μαρτυροῦσι τὴν λεληθότως γινομένην πρόοδον τοῦ Ἔθνους, καίτοι διατελοῦντος ἐν μέσῳ οὐχὶ εὐτυχῶν περιστάσεων.

Πεποιθὼς δὲ ὅτι ἕκαστον τῶν προϊόντων τούτων παρέχει θέμα ἀξιολόγου σκέψεως περὶ ὅσων δύναταί τις ἐλλόγως νὰ προσδοκᾷ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυΐας, ἐὰν ἀρθῶσι τοὐλάχιστον τὰ παρεμβεβλημένα αὐτῇ προσκόμματα, θέλω ἀναθέσει εἰς τὴν Κυβέρνησίν μου τὴν ἐπιμέλειαν, ὅπως τῇ συνδρομῇ τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν Ἑλλανοδικῶν ἐρευνηθῶσι σπουδαίως ἕκαστα τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει, ἐν οἷς ἥ τε ἐνεστῶσα πρόοδος καταφαίνεται καὶ ἡ μέλλουσα προορᾶται, ἐκ δὲ τῆς ἐρεύνης ταύτης προέλθωσι τὰ συνετὰ ἐκεῖνα βουλεύματα, δι' ὧν ἡ γεωργία μετὰ τῆς κτηνοτροφίας, ἡ βιομηχανία, ἡ καλλιτεχνία καὶ ἡ ἐμπορία δύνανται νὰ λάβωσι τὴν ἐφικτὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν ἐν μέσῳ φιλοπόνου καὶ εὐφυοῦς λαοῦ, καὶ νὰ τεθῶσιν οὕτως αἱ θεμελιώδεις βάσεις τῆς ἀληθοῦς τοῦ Ἔθνους εὐημερίας, ὑπὲρ ἧς πᾶσα Κυβέρνησις ὀφείλει ἀδιαλείπτως νὰ μεριμνᾷ.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 2 Νοεμβρίου 1870.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

ΛΟΓΟΣ

Ἀπαγγελθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων κυρίου Δ. Χρηστίδου κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐνάρξεως τῆς Β′. περιόδου τῶν Ὀλυμπίων ἐγκαινιασθείσης τὴν 1 Νοεμβρίου 1870 ἐν Ἀθήναις.

ΒΑΣΙΛΕΥ!

Τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Υ. Μ. ἐγκαινιάζομεν σήμερον τὴν Β′. περίοδον τῶν Ὀλυμπίων.

Ἱδρυτὴς τούτων ἐστάθη, ὡς εἶναι πασίγνωστον, ὁ ἀοίδιμος Εὐαγγέλης Ζάππας, τὸ γνήσιον τοῦτο τέκνον τῆς εὐάνδρου καὶ φιλοπάτριδος Ἠπείρου, τοῦ ὁποίου τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν ἡ Βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους πρὸ μικροῦ ἀνέγραψεν εἰς τὰς βίβλους αὐτῆς καὶ ἐτίμησε μὲ τὴν πάνδημον καὶ ὁμογνώμονα ψῆφόν της.

Ἁπλοῦς στρατιώτης τῆς πατρίδος τὸ πρῶτον ὁ ἀοίδιμος Εὐαγγέλης, ἀφοῦ ὑπηρέτησεν αὐτοπροσώπως τὴν Πατρίδα ἐν καιρῷ τῶν ἐσχάτων αὐτῆς κινδύνων, ἐτράπη μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀγῶνος εἰς τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης, ὑπέβαλεν ἑαυτὸν εἰς νέας στερήσεις καὶ κακουχίας, καὶ μετὰ μόχθου καὶ ἄνευ κεφαλαίων ἐδημιούργησε διὰ τῆς οἰκονομίας κολοσσιαίαν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ὁλόκληρον προσήνεγκεν εἰς τὴν Πατρίδα ὑπὸ μόνον τὸν εὐγενῆ ὅρον τοῦ νὰ χρησιμοποιηθῶσιν οἱ κόποι του εἰς τὴν υἱοθέτησιν καὶ προαγωγὴν τῆς βιομηχανίας ἐν Ἑλλάδι.

Οὕτω τὰ Ὀλύμπια ἐσυστήθησαν ἐν τῇ Πατρίδι ἡμῶν ὑπὸ τοῦ πατριώτου Ζάππα πρὸς ἕνα κατ᾽ ἐξοχὴν κοινωνικὸν σκοπόν, εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὁποίου, ὀφείλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν,

συντρέχει μετὰ ζήλου ὁ ἐξάδελφος καὶ ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης ἐκείνου Κωνσταντῖνος Ζάππας, ἀνὴρ ἐμπνεόμενος ἐπίσης ὡς ἐκεῖνος ὑπὸ ἀκραιφνοῦς πατριωτισμοῦ, διακρινόμενος δι' αὐστηρῶν καὶ ἀμέμπτων ἠθῶν καὶ παρέχων ἐγγυήσεις οὐ μόνον εὐσυνειδήτου καὶ πεφωτισμένης διοικήσεως τῆς κληροδοτηθείσης εἰς τὴν Ἑλλάδα μεγάλης περιουσίας τοῦ ἱδρυτοῦ, ἀλλὰ καὶ δίδων ἐλπίδας, ὅτι θέλει προσθέσει πρὸς αὔξησιν τοῦ κληροδοτήματος καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ καλοῦ καὶ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας.

Ἐὰν μετὰ δέκα ἀκριβῶς ἔτη πανηγυρίζωμεν, Βασιλεῦ, τὴν Β'. Ὀλυμπιάδα συνεπείᾳ τοῦ ἀπὸ 22 Ἰουλίου 1869 Διατάγματος τῆς Υ. Μ. ἐν ᾧ ὁ ἱδρυτὴς τῶν Ὀλυμπίων ὥρισε τὴν περιοδικὴν τέλεσιν αὐτῶν κατὰ τετραετίαν, τοῦτο προῆλθεν ἕνεκα ἐκτάκτων περιστάσεων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως τῶν κατὰ καιροὺς κυβερνώντων τὸν τόπον· ἄξιον ὅμως παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι οὐδεμία περίστασις ἴσχυσεν ἢ νὰ οὐδετερώσῃ ἢ νὰ ἐκφυλίσῃ τὸν θεσμὸν, διότι ὁ θεσμὸς εἶναι πατρογονικὸν κληροδότημα, εἶναι σεβαστὸν μνημεῖον τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρετῶν τῶν προγόνων μας.

Ὅπως δὲ δικαιωματικῶς ἐκληρονομήσαμεν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν καὶ τὴν ἱστορίαν των, οὕτως υἱοθετήσαμεν καὶ τὸν θεσμὸν τοῦτον, ἀνήκοντα εἰς τὴν τάξιν ἐκείνων, οἵτινες δίδουσι τὸ μέτρον τῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν κατά τε τὴν ῥώμην τοῦ σώματος, τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοὸς καὶ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα. Μία μόνη διαφορὰ χωρίζει ἡμᾶς ἐνταῦθα ἀπὸ τοὺς προγόνους μας· ἐκεῖνοι εἰς τὰς ἐθνικὰς τῶν Ὀλυμπίων πανηγύρεις ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ σώματος προέβησαν εἰς τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν· ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐβηματίσαμεν ἔτι μακρότερον καὶ θετικώτερον, διότι εἰς τοὺς σωματικοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν θεωρητικὴν τῆς διανοίας ἄσκησιν περιελάβομεν καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἥτις εἶναι ἡ θετικωτέρα καὶ κοινωνικωτέρα ἔκφρασις τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ζωῇ· καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ἀρχαίων δὲν εἶναι ἐγωϊστική τις ἐκ μέρους ἡμῶν διάκρισις, ἀλλὰ φυσικὴ συνέπεια τῆς προϊούσης ὑλικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν.

Τὰ ἔθνη σήμερον δὲν συνδέουσι πλέον τὰς σχέσεις των ὡς τὸ πάλαι δι' ἀγώνων καὶ θεαμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων θετικωτέρων μέσων· δι' αὐτῶν προάγονται καὶ συσφίγγονται πρὸς ἄλληλα. Διὰ νὰ ἦναι ἑπομένως οἱ δεσμοὶ ἄλυτοι πρέπει νὰ κατασταθῶσι χρήσιμα πρὸς ἄλληλα, καὶ νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὴν

μεγάλην ἀγορὰν τῶν λαῶν οὐχὶ ὡς κηφῆνες, ἀλλ' ὡς μέλισσαι.

Ἀλλὰ τί ἐπιδιώκεται, θὰ μ' ἐρωτήσωσιν ἴσως, ἐν ταῖς ἐκθέσεσι; Ποῖος ὁ καρπὸς αὐτῶν; Ὁ καρπὸς ἀπαντῶμεν, εἶναι πολύτιμος· εἰς τὰς πανηγύρεις ταύτας συναντῶνται οἱ τέως ἄγνωστοι πρὸς ἀλλήλους λαοὶ καὶ δίδουσι τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν· ἐν αὐταῖς σπουδάζει ἕκαστος ὅ,τι μέχρι τῆς χθὲς ἠγνόει· ἐκεῖ ἕκαστος εὑρίσκει τὰς ἀφορμὰς τῆς εὐγενοῦς ἁμίλλης· ἐκεῖ ἀναγκάζεται νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τῆς σκοτεινῆς παραδόσεως, ἥτις τὸν ἐκράτει δεσμώτην· καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἔχοντες ὑπὸ τὰς ὄψεις των τὰ πράγματα, αὐτοὺς τοὺς πρακτικοὺς ὅρους τῆς συγκρίσεως, μανθάνουσι τοὺς λόγους, δι' οὓς προοδεύουν ἢ μένουν ὀπίσω, καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν δύνανται νὰ βελτιώσωσι τὴν τύχην των.

Ἀλλ' ὁ κοινὸς ἄνθρωπος ἀγαπᾷ ἐν γένει τὰ κείμενα, καὶ ὅταν δὲν ἔχῃ ἀφορμάς, αἵτινες νὰ τὸν καταναγκάζωσιν, ἀρέσκεται εἰς τὰ παρόντα, εἰς τὰς παραδόσεις. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον εἰς τὰ ἀρτιπαγῆ ἔθνη αἱ πεφωτισμέναι κυβερνήσεις λαμβάνουσι τὴν πρωτοβουλίαν πρὸς τὰς μεγάλας καὶ ἔστιν ὅτε ἐπιζημίους μεταῤῥυθμίσεις, ἀρκεῖ νὰ ὦσιν ἀναγκαῖαι διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ πολίτου. Πειθαναγκάζουσι τοὺς λαούς, ἐὰν ἦναι ῥάθυμοι, καὶ τοὺς χειραγωγοῦσι, πότε εἰς συνάφειαν μὲ τοὺς ἀδελφούς των, πότε εἰς ἐπωφελῆ ἐπιμιξίαν μὲ τὰ ξένα ἔθνη, μὲ ἕνα λόγον τοὺς ἀνατρέφουν μὲ τὴν ἰδέαν τοῦ ὅτι ἡ παροῦσα κατάστασις, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖ, εἶναι πάντοτε ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως καὶ ἀναπτύξεως.

Ὅταν ὁ λαὸς πεισθῇ, ὅτι εἰς τὴν ἀκατάπαυστον ἔρευναν καὶ τὴν σύγκρισιν ἑαυτοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους εὑρίσκεται τὸ μέγα ἐλατήριον τῆς προόδου του, τῆς βελτιώσεως τῆς τύχης του, τότε ἄρχεται νέα ἐποχὴ διὰ τὰς κοινωνίας, τότε τὰ μέλη αὐτῶν οἴκοθεν ὁρμῶνται εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν καὶ ἐκτὸς τῆς πατρίδος των· τότε σχηματίζονται ἑταιρίαι ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαί, αἵτινες ἀνύψωσαν τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη εἰς τὸν κολοφῶνα τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐκλείας των. Ἐὰν δὲν ἐπείθετο τὸ ὑπουργεῖον τῆς Γαλλίας εἰς τὴν ὀπισθοδρομικὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων της, ἡ παγκόσμιος ἔκθεσις τοῦ **1851** δὲν ἤθελεν ἐγκαινιασθῆ ἐν Λονδίνῳ ἀλλ' ἐν Παρισίοις.

Εἶναι δειλὴ καί, ἂς μοὶ συγχωρηθῇ ἡ ἔκφρασις, ἀγροῖκος ἡ γνώμη τῶν πρεσβευόντων, ὅτι τὰ πάντα πρέπει νὰ γίνωνται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τῇ πρωτοβουλίᾳ αὐτοῦ, μὲ τὰ μέσα αὐτοῦ καὶ

ἄνευ ἀναμίξεώς τινος τῆς κυβερνήσεως εἰς τὰ ἀφορῶντα αὐτὸν, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἡλικία τῆς κοινωνίας. Καὶ ποίαν ἄλλην κυρίαν ἀποστολὴν ἔχουν αἱ κυβερνήσεις ἐπὶ τῶν ἀρτισυστάτων κοινωνιῶν ἢ τὸ νὰ προΐστανται ἐπὶ τῆς βιομηχανίας αὐτῶν καὶ νὰ προβουλεύωνται καὶ νὰ χειραγωγῶσιν αὐτὰς εἰς τὸν προορισμόν των; Ὅταν παύῃ μία Κυβέρνησις ἢ ἕνας νομάρχης νοήμων, ἔπρεπε νὰ αἰσθάνηται ὁ λαὸς, ὅτι ἔλλειψε μία δεξιὰ χεὶρ, ἕνας νοῦς δημιουργικός. Ἔπρεπε νὰ τὸ αἰσθάνηται ἡ βιομηχανία ἐν γένει τοῦ τόπου καὶ νὰ συνοδεύῃ αὐτοὺς μὲ τοὺς ἐπαίνους της καὶ νὰ εὔχηται τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν. Ἐνῷ σήμερον πίπτει ἓν ὑπουργεῖον καὶ διαδέχεται αὐτὸ ἕτερον, ἀνακαλεῖται ὁ νομάρχης καὶ διορίζεται ἕτερος, καὶ ἡ κοινωνία καὶ ἰδίως ἡ βιομηχανία αὐτὴ οὐδὲν αἰσθάνεται, οὔτε ἐννοεῖ τὸν λόγον, δι' ὃν ἔπεσαν οἱ πρῶτοι καὶ ἦλθον οἱ δεύτεροι.

Ἡ Κυβέρνησις λοιπὸν εἰς τὰ ἀρτισύστατα ἔθνη πρέπει νὰ κρατῇ τὴν σημαίαν πάσης σπουδαίας ἐπιχειρήσεως, ὅπου μάλιστα τὰ ἰδιωτικὰ κεφάλαια δειλιοῦν νὰ περιπλεχθῶσι, χωρὶς νὰ δεσμεύηται ἀπὸ ἰδέας συστηματικὰς, χωρὶς νὰ ἀσπάζηται οὔτε τὸ δόγμα τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας οὔτε τὸ τῆς ἀπολύτου προστασίας· ἀλλ' ἔχουσα ὡς σκοπὸν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ἂς ἀποσκοπῇ μὲν πρὸς ταύτην ὡς εἰς ἄλλον φάρον λιμένος· ἂς μὴ δειλιᾷ δὲ νὰ κάμνῃ λοξοδρομίας, ὅπως ὁ ἔμπειρος πλοίαρχος πράττει ἐνώπιον τῶν σκοπέλων καὶ τῶν ἐναντίων ἀνέμων, ὅπου τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ τόπου τὸ ἐπιτάττει.

Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ καλῶς, ὅτι δὲν εἶναι μόνον ὠφέλιμος διά τε τὰς Κυβερνήσεις καὶ τοὺς λαοὺς ἡ πρόοδος εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν· ἀλλ' εἰς τὴν παροῦσαν τεραστίαν ἀνάπτυξιν τῶν πολυειδῶν ἀναγκῶν τῶν νέων κοινωνιῶν ἡ πρόοδος κατέστη καὶ ἀνάγκη ἀπαραίτητος. Ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ ἰδίως τὰ μικρὰ καὶ πτωχὰ κινδυνεύουν καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς πολιτικῆς των ὑπάρξεως, ἐὰν δὲν ἠξεύρουν νὰ συμβαδίζωσι μὲ τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐξευγενισθέντα βαδίζουσιν ἀκαταπαύστως τὴν ὁδὸν τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς βελτιώσεως τῶν μέσων τοῦ καλῶς ζῆν, ἐὰν δὲν κατορθώσωσι μὲ ἄλλας λέξεις νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὴν ἀλληλεγγύην τῶν ἐθνῶν· καὶ ἀλληλεγγύη ὑπάρχει πράγματι διὰ τὰ ἔθνη οὐχὶ ἡ ἐν ταῖς συνθήκαις καὶ ταῖς ἄλλαις πολιτικαῖς σχέσεσι τυπικῶς ἀνακηρυττομένη, ἀλλ' ἐκείνη, ἥτις ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων γεννᾶται καὶ παγιοῦται καὶ διαιωνίζε-

ται, ἤγουν ὅταν παράγωσι προϊόντα ἀναγκαῖα πρὸς χρῆσιν τῶν ἄλλων λαῶν, καὶ ὅταν καταναλίσκωσιν οὗτοι τὰ παραγόμενα ὑπὸ τῶν ἄλλων.

Ἀλλ᾽ ἀνεπαρκεῖς καὶ ἀνίκανοι εἶναι πρὸς ἕνα τηλικοῦτον προορισμὸν οἱ λαοὶ, οἵτινες κατεδίκασαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς εἰς τὰς ἕξεις καὶ τὴν πρακτικὴν ἑνὸς σκοτεινοῦ παρελθόντος, ὅτε ἡ κερκὶς καὶ ἡ ψαλὶς δὲν ἐκινοῦντο εἰμὴ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς, καὶ ὅτε ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχεν ἄλλο μέσον βιοποριστικὸν εἰμὴ τὰ ἀσθενῆ δέκα δάκτυλα τῶν χειρῶν του. Ἂν διὰ χειρὸς, λέγει ὁ ἐκδότης τῶν ἐτυμηγοριῶν τῶν διεθνῶν ὁρκωτῶν τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως τοῦ 1867, ἔπρεπε νὰ κατασκευασθῇ τὸ ἐκ βάμβακος νῆμα, τὸ ὁποῖον ἐντὸς ἔτους κατασκευάζει ἡ Ἀγγλία διὰ τῶν ἰδιοκινήτων ἐπιτηδευμάτων ἢ μηχανημάτων της (Self-acting), ἤθελον χρειασθῇ χεῖρες ἀνθρώπων 91,000,000 ἤτοι ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Γαλλίας, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσσίας. Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν τεραστίαν μέθοδον τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ἀνάγκη νὰ προσφύγωσιν οἱ λαοὶ, καὶ αὕτη, ὡς εἴρηται, δὲν εἶναι πλέον αἱ μεμονωμέναι καὶ ἀσθενεῖς χεῖρες, ἀλλ᾽ αἱ μηχαναὶ, τῶν ὁποίων πρωτόπειρα ἀλλ᾽ ἱκανὰ δείγματα φέροντα ἅπαντα τὴν σφραγῖδα τῆς εὐφυΐας, κεῖνται ἤδη ὑπὸ τὰς ὄψεις μας.

Ἡ μηχανικὴ σήμερον εἰσῆλθεν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χρείας τῶν κοινωνιῶν. Δι᾽ αὐτῆς βάλλει κατ᾽ ἔτος ἡ Εὐρώπη εἰς κυκλοφορίαν ἕνδεκα ἕως δώδεκα δισεκατομμυρίων ἀξίας ὑφάσματα, ἅτινα ἐνδύουν τοὺς λαοὺς, προσφέρουν ἐργασίαν εἰς τοὺς ἐργάτας, ἀμοιβὴν ἀρκοῦσαν εἰς τὰ κεφάλαια, εὐπορίαν εἰς τοὺς ἐργολάβους καὶ διηνεκῆ ἐπισώρευσιν τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου. Διὰ τῆς μηχανικῆς ἡ γεωργία, ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ ὀρυκτολογία ἠνέωξαν τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν καὶ κατεδίκασαν ἀνεπιστρεπτεὶ τὴν δουλείαν. Πανταχοῦ ὅπου ὑπῆρχον δοῦλοι καθ᾽ ἑκάστην κηρύττονται ἐλεύθεροι.

Ὀφείλομεν ἐνταῦθα νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἀπό τινος χρόνου ἀνεφάνη καὶ παρ᾽ ἡμῖν τάσις ἀκατάσχετος, ὀργῶσα οὐ μόνον πρὸς εἰσαγωγὴν διαφόρων ἀτμοκινήτων καὶ ὑδροκινήτων μηχανῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν διαφόρων ὀρυκτῶν καὶ μετάλλων· μετροῦμεν σήμερον μηχανὰς ἱκανὰς συστηθείσας ἐντὸς τῆς τελευταίας δεκαετίας.

Τοιαῦταί εἰσιν ὡς προχείρως ἐμάθομεν,

Ἑπτὰ βαμβακοκλωστεῖα ἀτμοκίνητα καὶ ὑδροκίνητα, μὲ ἀτράκτους 5600. Δύο ἕτερα εἶναι ἐν τῷ ἱδρύεσθαι μὲ ἀτράκτους ὑπὲρ τὰς τρισχιλίας.

Ἐκκοκκιστικὰ ἐργοστάσια τοῦ βάμβακος 18, ἐξ ὧν ἀτμήρη 2.

Πιεστικαὶ τοῦ βάμβακος μηχαναὶ 3, ἐξ ὧν αἱ 2 ἀτμήρεις.

Ἀτμόμυλοι ἀλεύρου 18.

Κατάστημα οἴνου μηχανικὸν ἓν καὶ ἕτερον θείου.

Ἐκθλιπτικαὶ ἐλαίου μηχαναὶ ἕνδεκα, ἐξ ὧν ἀτμήρεις αἱ 9.

Μεταξουργεῖα δέκα, ἐξ ὧν ἀτμήρη 4.

Καταστήματα ὑφαντικῆς μεταξωτῶν ἱκανά, ἐξ ὧν 4 τὰ τελειότερα.

Ἁλωνιστικαὶ μηχαναὶ 4, ἐξ ὧν ἡ 1 ἀτμήρης.

Ἄροτρα εὐρωπαϊκὰ πρὸ καιροῦ εἰσελθόντα οὐκ ὀλίγα εἶναι ἐν χρήσει εἰς διαφόρους ἐπαρχίας τοῦ κράτους.

Ὡσαύτως ὑδρόμυλοι ἀλεύρου μετ' εὐρωπαϊκῶν μηχανῶν οὐκ ὀλίγοι.

Βυρσοδεψεῖα συστηματικὰ 8 ἐξ ὧν ἀτμήρη 3.

Χυτήρια σιδήρου 5, ἐξ ὧν ἀτμήρη 3.

Ἐπιπλοποιεῖα ἱκανά, ἐν οἷς μετὰ τέχνης οὐ τῆς τυχούσης κατασκευάζονται ἔπιπλα διάφορα.

Κατάστημα ἓν σπουδαῖον ἁμαξοποιΐας.

Καταστήματα κλινῶν σιδηρῶν ἑπτά.

Διάφορα ἐργοστάσια λαξεύσεως μαρμάρων.

Καταστήματα φεσοποιΐας ἄξια λόγου.

Χημικὰ ἐργοστάσια 3, ἐξ ὧν 2 ἀτμήρη.

Σαπωνοποιεῖα ἱκανά.

Χαλκογραφίας μηχανικῆς κατάστημα 1.

Κατάστημα ἓν πρὸς κατασκευὴν ψηκτρῶν παντὸς εἴδους.

Παραλείπονται αἱ ἄλλαι βελτιώσεις, αἵτινες ἐπετελέσθησαν εἴς τε τὰς τέχνας, τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰς μεθόδους, ἰδίως δὲ εἰς τὴν τυπογραφίαν, τὴν βιβλιοδετίαν, τὴν ῥαπτικήν, τὴν ὑποδηματοποιΐαν, τὴν βαφικήν, τὴν κηροποιΐαν, τὴν ζυμαρικήν, τὴν ζαχαροπλαστικήν, τὴν ἀγγειοπλαστικήν, τὴν καῤῥοπηγίαν, τὴν οἰκοδομικὴν καὶ διαφόρους ἄλλας.

Ἐὰν μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως τοῦ οὐσιώδους κλάδου τῶν μετάλλων καὶ ὀρυκτῶν, εὑρίσκομεν καὶ ἐνταῦθα ἄλλας σπουδαίας κατακτήσεις. Ἐν βραχεῖ διαστήματι

χρόνου ἐσχηματίσθησαν 35 ἑταιρίαι πρὸς ἐκμετάλλευσιν, κατεργασίαν καὶ ἐμπορίαν μετάλλων καὶ ὀρυκτῶν.

Ἐπὶ τῇ αἰτήσει αὐτῶν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως παρεχώρησεν εἰς αὐτὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Εὐβοίας, Λαμίας, Ἀττικῆς καὶ ἐν ταῖς νήσοις Μήλου, Κέας καὶ Ἀλονήσου ἔκτασιν χώρου ἐκ στρεμμάτων 213,565 καὶ μετρ. 717 πρὸς ἐκμετάλλευσιν καὶ ἐξόρυξιν θείου, ἀργυρούχου μολύβδου, χρωμίου, λευκολίθου, χαλκοῦ, γαιανθράκων. μαγκανίου, μαγνητικοῦ, ἀνθρακικοῦ καὶ ὀξειδωμένου σιδήρου.

Αἱ ἑταιρίαι αὗται ἤρχισαν μὲν νὰ σχηματίζωνται ἀπὸ τοῦ 1862, ἐπολλαπλασιάσθησαν δὲ ἀπὸ τοῦ 1867 καὶ ἐξακολουθοῦσι μέχρι σήμερον· ἔφεραν δὲ μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα αἱ ἑταιρίαι τοῦ χρωμίου, τοῦ λευκούχου, τοῦ ἀργυρούχου μολύβδου, τῶν ὁποίων ἱκανὴ ἐξαγωγὴ γίνεται ἤδη, ἀμείβουσα ἀρκούντως τοὺς κόπους καὶ τὰ κεφάλαια αὐτῶν.

Ἅπασαι, ὀφείλω νὰ μὴν τὸ ἀποκρύψω, ἀξιεπαίνους καταβάλλουσι προσπαθείας καὶ δαπάνας, ἀλλ' ἡ ὑπερέχουσα πασῶν καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν καὶ κατὰ τὴν εὐμέθοδον καὶ τολμηρὰν διεύθυνσιν καὶ κατὰ τὰς δαπάνας εἶναι ἡ ἐκμεταλλευτικὴ ἑταιρία, τῆς ὁποίας ἐὰν στεφανωθῶσιν οἱ ἀγῶνες καὶ κατορθωθῇ, ὡς ἐλπίζεται, ἡ κατασκευὴ σιδήρου, θὰ ἦναι οὐ μόνον διὰ τὰ μέλη αὐτῆς μεγάλη ἡ δόξα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ πηγάσῃ ἐντεῦθεν μέγας πλοῦτος, καὶ προσέτι ἡ σπουδαιοτέρα βάσις τοῦ σταθεροῦ ἐξευγενισμοῦ καὶ προόδου αὐτῆς.

Δὲν δύναμαι ἐνταῦθα νὰ κλείσω τὸ ἰσοζύγιον, χωρὶς νὰ ἀποτίσω δημοσίᾳ τὸν ὀφειλόμενον φόρον θαυμασμοῦ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν τέχνην, μεθ' ἧς ἀνακαμινεύονται ἐν Λαυρίῳ αἱ πρὸ αἰώνων ἐκεῖ τεθαμμέναι σκωρίαι, λείψανον τῆς ἀτελοῦς κατὰ τοῦτο τέχνης τῶν ἀρχαίων χρόνων καὶ κληροδότημα πολύτιμον τῶν προγόνων μας.

Καὶ μόλον τοῦτο καί τοι ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀναπτύξεως στεῤῥῷ τῷ βήματι βαδίζοντες, δὲν δυνάμεθα ἀρκούντως νὰ ἐπαναπαυθῶμεν, διότι εἴμεθα μόλις εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου.

Βεβαίως μεταξὺ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος τῆς ἐγκαινιασθείσης κατὰ τὸ 1859 καὶ τῆς ἐνεστώσης ἡ ἀπόστασις εἶναι μεγίστη· ὁ τόπος ἔκτοτε ἔκαμε γιγαντιαίας προόδους, καὶ τὸ μέτρον αὐτῶν κεῖται ἤδη ὑπὸ τὰς ὄψεις μας καὶ θὰ τὸ μάθωμεν μετ' ὀλίγον λεπτομερέστερον ἐκ τῆς ἐτυμηγορίας τῶν Ἑλ-

λανοδικῶν· ἀλλ' αἱ πρόοδοι τῶν λαῶν δὲν ἐξετάζονται μόνον ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν ὅρων τῆς συγκρίσεως, ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν· ὅταν δὲν δυνάμεθα εἰς οὐδένα σχεδὸν κλάδον τῆς βιομηχανίας νὰ διαγωνισθῶμεν μὲ διαρκῆ ἐπιτυχίαν πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη, πρέπει πλέον νὰ ζητήσωμεν ἄλλην ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ἀπολειπόμεθα; ἔχομεν χρείαν ἄλλων μαρτύρων διὰ νὰ διδαχθῶμεν τὸν λόγον δι' ὃν εἴμεθα πτωχοί; δι' ὃν τόσον ὀλίγον ἐνδιαφέρεται ἡ Εὐρώπη, ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη, διὰ τὴν Ἑλλάδα;

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει οὐδὲ πάντα τὰ ἔργα καὶ προϊόντα τῆς τέχνης καὶ τῆς βιομηχανίας, οὐδὲ πᾶσαι αὐτῶν αἱ ποιότητες συγκαταλέγονται, καὶ κατὰ τοῦτο εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ ῥίψω κατὰ μέγα μέρος τὴν εὐθύνην εἰς τὰς ἀρχὰς ἐκείνας, αἵτινες δὲν ὑπεστήριξαν τὰς ἀκαμάτους καὶ ἀφιλοκερδεῖς προσπαθείας, ἃς ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ ἀφειδῶς κατέβαλε· δικαιοῦμαι μάλιστα νὰ κηρύξω εἰς ἐπήκοον πάντων ὅτι, ἐὰν τυχαία τις εὐνοϊκὴ περίστασις, τὴν ὁποίαν οἱ πλείους μαντεύουσι, δὲν ἤρχετο εἰς ἐπικουρίαν, ἡ παροῦσα ἔκθεσις ἢ δὲν ἐγίνετο παντάπασιν, ἢ τελουμένη ἤθελε κινήσει τὸν οἶκτον καὶ τὴν ἀγανάκτησιν διὰ τὴν ἀδικίαν, ἥτις ἤθελε γίνει εἰς τὴν ἐθνικὴν εὐφυΐαν, ἐὰν ἡ ἐκτίμησις αὐτῆς ἐστηρίζετο εἰς προϊόντα καὶ ἔργα, ἅτινα ἐκ τύχης ἤθελον συγκεντρωθῆ εἰς τοῦτον τὸν περίβολον.

Τὸ γεγονὸς ὅμως τοῦτο δὲν πρέπει ποσῶς νὰ μᾶς παρηγορήσῃ, διότι καὶ ἐὰν ὅλα τὰ προϊόντα καὶ ἔργα τῆς Ἑλληνικῆς δραστηριότητος μετὰ τῆς ἀρίστης αὐτῶν ποιότητος εἰσήρχοντο εἰς τοῦτον τὸν περίβολον, ἡ πραγματική μας κατάστασις ὀλίγον μετεβάλλετο, διότι ἡ ἀτέλεια τῆς βιομηχανίας μας οὐδὲν ἧττον ἤθελε γένῃ καταφανής. Καὶ διατί νὰ τὸ κρύψωμεν; ἀποροῦμεν μηχανῶν· δὲν ἔχομεν τελειοποιημένα ἐργαλεῖα· ἀγνοοῦμεν τὰς νέας μεθόδους· εἴμεθα μὲ ἕνα λόγον εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ βιομηχανικοῦ κόσμου.

Διὰ ταῦτα τὴν ἐνεστῶσαν ἔκθεσιν δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς μέσον ἐπιδείξεως, ὡς ὅρον συγκρίσεως· ὄχι. Ἐν ταύτῃ πρέπει κυρίως νὰ σπουδάσωμεν τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τοῦ τόπου. Πρέπει νὰ διδαχθῶμεν, ὅτι πέραν τοῦ δέοντος καθυστεροῦμεν τῶν ἄλλων ἐξευγενισμένων λαῶν, πρὸ πάντων δὲ πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν μεθ' ὅλου τοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον ἐμπνέει ὁ πρὸς τὴν

πατρίδα ἱερὸς ἔρως, τὰ μέσα δι' ὧν θὰ κατορθώσωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς εἷς πεπολιτισμένος λαός, ἡ κερκὶς νὰ ὑφαίνῃ καὶ ἡ ψαλὶς νὰ κόπτῃ ἰδιοκινήτως (Self-acting).

Πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀνάγκη νὰ ἀποβλέψωμεν καὶ λαὸς καὶ κυβέρνησις. Εἰς τὴν βιομηχανίαν πρέπει νὰ τραπῶμεν· ἐν αὐτῇ νὰ ζητήσωμεν τὸ μέλλον, τὴν εὐημερίαν τῆς Πατρίδος. Ἂς λάβῃ ἡ κυβέρνησις ἐπὶ χεῖρας τὴν σημαίαν· ἐκεῖ ἂς μᾶς χειραγωγήσῃ, ἂς μᾶς ἐνισχύσῃ, ἂς μᾶς ἀνοίξῃ στάδιον, προστατεύουσα δι' ὅλων τῶν μέσων τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν καὶ ἰδίως τὴν εἰσαγωγὴν παντὸς εἴδους μηχανῶν· δι' αὐτῶν θὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις τοῦ Ἔθνους εἰς ἐποχὴν μάλιστα, καθ' ἣν ὁ πληθυσμὸς τοῦ τόπου εἶναι λίαν ἠραιωμένος· δι' αὐτῶν θὰ καταλάβωμεν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ οἰκογενείᾳ τὴν ἀνήκουσαν ἡμῖν θέσιν.

Καὶ οὐδεὶς ἂς μὴ μοὶ ἀντιτάξῃ τὴν τετριμμένην πρόφασιν: «ἀπαιτοῦνται κεφάλαια, καὶ τοιαῦτα δὲν ἔχομεν». Τὰ κεφάλαια διαμαρτύρονται μονονουχὶ κατὰ τῆς σφαλερᾶς ταύτης δοξασίας. Τὰ κεφάλαια δὲν εἶναι ἐπείσακτα· δημιουργοῦνται ἐν τῷ τόπῳ· εἶναι αὐτόχθονα· ἀρκεῖ νὰ θέλῃ ἓν ἔθνος, μία οἰκογένεια, ἓν ἄτομον, καὶ δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ σχηματίσῃ κεφάλαια. Καὶ τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὰ κεφάλαια γνησίαν καταγωγὴν ἔχουσι τὴν οἰκονομίαν, καὶ μόνην τὴν οἰκονομίαν; ἂς τεθῇ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως ἐπὶ κεφαλῆς τῆς οἰκονομίας, ὅπως σήμερον φαίνεται ὅτι εἶναι ἀποφασισμένη νὰ βαδίσῃ· ἂς δώσῃ αὐτὴ τὸ παράδειγμα τῆς λιτότητος, τῆς ἀληθοῦς οἰκονομίας, καὶ μετ' ὀλίγον καὶ κυβέρνησις καὶ ἄτομα θὰ δημιουργήσωσι κεφάλαια· ἡ Ἑλλὰς θὰ κατασταθῇ χώρα κατοικουμένη ὑπὸ πλουσίων, χώρα ἐπιδεκτικὴ πάσης βελτιώσεως, ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς. Τὸ παράδειγμα κατερχόμενον ἄνωθεν θὰ γοητεύσῃ ἁπάσας τὰς καρδίας, θὰ στρατολογήσῃ εἰς ὅλας τὰς κλάσεις, θὰ δημιουργήσει μέγιστον κόμμα οἰκονομίας, τὸ ὁποῖον θὰ κατισχύσει τοῦ ὀλεθρίου συρμοῦ τῆς σπατάλης, καὶ δὲν θὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος καὶ ἡ Ἑλλὰς θέλει κατασταθῇ χώρα κεφαλαίων, διὰ τῶν ὁποίων θέλει δυνηθῇ νὰ ἐκμεταλλεύσῃ δι' ἑαυτῆς καὶ ὑπὲρ ἑαυτῆς τοὺς θησαυρούς, τοὺς ὁποίους κρύπτουν εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς τὰ μεταλλεῖα καὶ ὀρυκτὰ αὐτῆς, θέλει ἔλθει εἰς ἐπικουρίαν σπουδαίαν τῆς ἀγωνιώσης ναυτιλίας της, ἥτις, καὶ οὕτως ἔχουσα, συμπληροῖ ἀκόμη κατ' ἔτος τὸ σημαντικὸν ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου μας. Ναί! διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς

κεφαλαίων θέλει δυνηθῆ ἡ Πατρὶς νὰ βάλῃ εἰς ὀργασμὸν τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον, ὑποστηρίζουσα δραστηρίως τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα τῶν κατοίκων της, τὸ ὁποῖον πρὸ αἰώνων ἐξακολουθεῖ νὰ κρατῇ ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἐμπορικωτέρων λαῶν.

Πρὶν τελειώσω, Βασιλεῦ, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ συστήσω θερμῶς εἰς τὴν εὐμένειαν τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος καὶ εἰς τὴν ἰδιάζουσαν ὑπόληψιν τοῦ κοινοῦ ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων ἰδίως δὲ τὰ δύω μέλη αὐτῆς, εἰς ἃ πρὸ πάντων ὀφείλεται ἡ κατάταξις [installation) καὶ διακόσμησις τῆς παρούσης ἐκθέσεως.

Ζήτω ὁ Βασιλεύς! Ζήτω ἡ Βασίλισσα!

Ζήτω ἅπασα ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια!